

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10. П. пош.
Конто почт. ш. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Діло" Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5-00 зод.
Піврічно 15-00 "
Річно 30-00 "
За ГРАНИЦЮ: В Америці і Канаді
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 7-50 зод., Німеччині 7-50 зод.
Швейцарії 5 шв. фр., Чехослова-
ччині 30 ч. к., Румунії 100 лей, Бол-
гарії 7-50 зод., Австрії 7-50 зод.,
Залиш адреса і зод.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Не вистарчить, що Ви виповіли в ПЗУВ
обезпечення 1/3 частини вартості своїх бу-
дівель і П. обезпечили в
Т-ві Взаємних Обезпечень „Дністер“
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Ви ще мусите найдалше до дня 25. грудня
ц. р. викупити свою будинкову полісу
в „Дністрі“ на 1931 р., бо інакше Ваше
обезпечення в „Дністрі“ буде неважне
і в цілості перейде до ПЗУВ.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий“
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто
Почтової Ш. 143.322).
як Центральна Каса українських кооператив
приймає вклади ощадності, обезпечує їх у
твердій валюті та поміщує у наших коопера-
тивах, щоби піднести господарський розвій укра-
їнського народу.
2297

Вимога хвили.

Львів, 8. грудня 1930.

Кожний нарід має свої завдання і свої цілі,
які виконує протягом якогось часу. Так і ми,
українці, маємо свої завдання і свою мету, до
якої прямуємо серед більших чи менших трудно-
щів і перешкод. Наші змагання, як і змагання
кожного іншого народу, в вислідом цілого нашо-
го минулого життя, вислідом нашого зросту і по-
ступу, нашої зрілості і свідомості свого влас-
ного національного „я“. Ось ще не так давно у
нас було обмаль інтелігентних сил і до свідомих,
активних українців причислялися лише нечи-
сленні олімпійці або дрібні гуртки. А нині ті часи
уже далеко поза нами. Українська національна
ідея зі стихійною просто силою заволоділа як-
найширшими масами, опанувала їх на всіх без-
взмимих просторах українських земель. Тепер ми
маємо цілі кадри найрізноманітніших фахівців,
тепер ми маємо мільйони людей, що звуть себе
гордо українцями, не зважаючи на те, чи ця на-
зва комусь подобається, чи ні.

Українська національна свідомість поши-
рюється нестримно в усіх кругах нашого народу.
І того стихійного процесу ніхто не в силі спини-
ти. І на Вел. Україні, і на українських землях у
Польщі, і на Буковині та в Бессарабії, і на За-
карпатті, і серед нашої заокеанської еміграції —
усюди йде живий процес організації україн-
ської нації. Усюди й на всіх ділянках національ-
ного життя йде велика праця. Між нами з року
на рік, з дня на день, менше таких, які блука-
ли у невідомості чи зневірі, які не знали,
„кто ми, чийх батьків діти“...

Нема сумніву, що велику, коли на найваж-
нішу, роль в поширенні і поглибленні україн-
ської нац. свідомості серед найширших мас на-
роду відіграє рідна газета і рідна книжка. Газета
дає нам побіжні відомості і інформації з різних
ділянок життя, книжка знайомить нас ближче
і основніше в такою чи іншою галузю знання і в
дорогоказом, осторожною на майбутній час, „за-
повідом одного покоління другому“. Вагати
треба сказати, що друковане слово є могутнім
чинником у розвитку кожного народу, бо воно в
першу чергу формує його світогляд, воно виховує
свірих людей, звичайних „зілців хліба“, на сві-
домих своїх завдань, активних громадян.

В нинішньому процесі організації нашого
народу нові обставини вимагають від кожного
українця знання не тільки життя місцевого,
життя одної закусини, але повного життя еконо-

мічного, культурно-освітнього і політичного на
всіх тих територіях, де живуть українці менше
чи більше компактною масою. Це знання може
нам дати нині тільки друковане слово, тільки
українська книжка і газета.

На жаль, саме під цим оглядом у нас не все
гаразд. Не хочемо тут повторювати того всього,
що про цю справу писалося вже у нас при ріж-
них нагодах, не хочемо виступати наново з об-
винуваченнями на адресу нашого громадянства.
Але маємо нині хіба право звернути увагу ши-
роких кругів нашої читачої публіки на ту об-
ставину, що багато наших видавничих найшлося
у важкому положенні саме з вини своїх чита-
чів. З різних сторін чуємо, що читачі і абонен-
ти української преси не виконують своїх обяза-
нків супроти свого органу, що в останніх часах
появно зменшилися, попит за українською
книжкою. Коли такий стан можна було в оправ-
дати в попередніх місяцях, то нинішні дні повин-
ні чейже заставити українське громадянство
виконати свій обов'язок, а зокрема направити
всі свої заведбання супроти рідної газети і рід-
ної книжки.

Чуємо не раз нарікання на українські ви-
давництва, що вони, мовляв, такі і сякі, що вони
не дорівнюють ніяк чужиницьким виданням то-
го самого покрю. В тих наріканнях — нічого
сховати — багато правди, але ану за такий
стан поносить у першу чергу українські читачі.
Якби наші люди почувалися до такого самого
обов'язку супроти рідного видавництва, як чу-
жинці, якби вони любили й піддержували своє
друковане слово так, як це роблять усюди на за-
ході, то — нема сумніву — не малиб найменших
причин до нарікань.

При кінці кількох слів до читачів нашого
органу, які хіба мусять нам признати, що веде-
мо нашу важку й повну відповідальність працю,
особливо в останніх місяцях, з повним напру-
женням наших сил і наших нервів. Ми стараємо-
ся виконати наш обов'язок супроти наших чита-
чів у цих важких часах з найбільшою совіс-
ністю і по змозі наших найкращих сил. Хоч як
ми стараємося уникнути твердого, цензурського
олівця, який тяжить над нами наче меч Дамо-
кля, наш орган піддав досі аж 34 конфіскатам,
що принесли нам немало матеріальних страт.
Думаємо, що всі вірні читачі „Діла“ і всі наші
численні прихильники візьмуть це під увагу і
виконують також свій обов'язок супроти свого
органу.

Годі мовчати.

З приводу перенесення

українського вчителства.

Під нинішню пору, коли всі культурні наро-
ди приваюють найбільшу вагу до відповідного
виховання свого молодого покоління і дбають
за це, аби молодь побирала освіту в рідній мові
та плекала рідну культуру при допомозі рідно-
го учителя, — ми, українці, позбавлені цього
права. Пішла широка філя проти учительства
української народності, і то в цей мент, коли
польський нарід і польське учительство свят-
кують 25-ліття боротьби за польську школу і
польського учителя в часів кураторів Анухти-
нів і ін. під російським пануванням на поль-
ських землях.

До нас доходить тепер щодня сумні вісті
про масове перекидування українського учитель-

ства на чужі території, і то учительства, що ви-
значувалося найкращими характерами, вели-
кою ревністю і працьовитістю, а навіть аполі-
тичністю. Все це робиться на основі нібито за-
кону, бо учительської прагматики — для „доброї
школи“. Цей закон у попередній соймовій каден-
ції як слід освітлювали наші соймові послан-
ці, зокрема пос. Великанович, який у спеціальному
внеску домагався зновелізування цього закону.
Що більше; навіть санацийний табор признавав,
що того закону надживано, але справа наслід-
ком передчасного розв'язання сойму не могла
в лічому змінитися. Велику вину поносить тут
дехто з польського вчителства в соймі (чи не
пос. Смулковський?), бо саме вчителі „Зьвол-

зку“ грали на проволоку в цій справі і своє о-
сягнули.

Нині повторяться 1924-ий рік, часи пану-
вання Ст. Грабського як міністра освіти. Тоді
перекинуто около 40 наших учительських сил
на етнографічно польські території, а нині —
протягом жовтня і листопада — по наших ін-
формаціям, вже перекинуто 25 найінтелігентні-
ших українських учительських сил, головню зі
сталиславівського воєводства.

Нижче подаємо деякі конкретні факти на
доказ, що міністр освіти не мав основ користу-
ватися § 58 учит. прагматики і що мабути узяв
жертвою невірних інформацій та фальшивих
внесків льокальних чинників. І так:

1) **ТУРЧАНЩИНА.** Перенесено п. *Анну*
Пруцову до повіту Осьвенімі; її муж мусів ла-
шитися в Западці. Вона нічим не провинилася,
а в громадянському житті майже не брала уча-
сти. — *Хаджай Володимир* перенесений з Вол-
чого до Бельського повіту і розлучений з жінкою.
Хаджай був араковим учителем, а ціла його
„провина“ — як в допитах виявив інсп. Береж-
нівський (відомий елек і україножер) — була
в тому, що місцеве парубочтво не відпускалося
до „Стинельца“ (поляків у селі нема ані і проц.),
а також ренно поборював пиянство, чим не міг
бути вдоволенний поляк коршмар і громадянський
писар в одній особі. — *Кузьма Іоанна Богенія* пе-
ренесена до Познанщини. Вона хоро і не анга-
жувалася в політичному житті, а в школі була
одною з найкращих учительських сил. Мабути
було але, що нарід до неї горнувся за її працю
в школі. Не мала ніколи найменших дохо-
дів. — *Ковалівський Микола* в Либхорі, селі
нададальнім в горах, поборював неграмотність
і пиянство. Був працьовитим і зоважним учи-
телем. Перенесли його в краківську Кураторію.

2) **ДОЛИНЩИНА.** *Чолій Володимир* з Пере-
гінської перенесений до повіту Кельце. Тепер він
розлучений з жінкою, хорою на серце, а сам він
хорий на нерви, жолудок, і є до того з воїною
протезою. Одинок мабути провиня його в тому,
що був головою філії „Сільського Господара“. —
Паньків Михайло з Перегінської перенесений до
Льблінщини. Інспектор Ковалівський докоряв йо-
му, „же пишастає з особами злого успосібонені-
до панства“, але як Паньків домагався слів-
ства, то інспектор мовчав, а тепер його пере-
несли. — *Біловор Філімон* з Тростяни перенесе-
ний до Пінчоча (Кельцьке), розлучений з жі-
ною. Не мав ніколи найменших замітів. — *Миг-
вичева Іоанна* з Перегінської перенесена до Лю-
блінщини. Не мала проти себе ніяких замітів.

3) **НАДВІРНЯНИЩИНА.** *Лилик Іван*, учи-
тель 7-класової школи в Надвірній, перенесений
на село в Кельцьке. Це один з найповажніших
учителів. Був членом Повітової Шкільної Ради,
мав усі учительські іспити і ліцензався небу-
денною інтелігентністю та совісним виконуванням
своїх обов'язків. Цікаво було почути від п. мі-
ністра, які тут були мотиви „доброї школи“. —
Моравецький Михайло з Ланчина до повіту
Скерневіце. Мав 29 літ служби та виховав там
кілька поколінь, а нині показався „шкідли-
вим“. Про його адачу нехай свідчать отсі слова
прошання, виголошені до розпалаканої дітвори:
„Більше вже не буду вас учити. Повних 17 літ
учив я ваших батьків і матерей, ваших старших
братів і сестер і вас основ правди і любови. Не-
навість називав я поганю річю і нею ніколи не
кермувався“. Мабути чи не найбільшою його
привиною було оснування араковського дітчого
хору, якому в часі одного виступу сам староста
вписував 500 зод. допомоги (на одіж для ді-
твори). В школі належав до найкращих методи-
ків. Від політичного життя стояв остоорою, бо —
як сам каже — „Ми, учителі українці, ніяк
проник не допускаємося; нам навіть не тільки
анати, аа що нас переносять...“ Перенесено п.
Моравецького в стані недуги. Тут слід зазначити,
що в того повіту перенесено двоє наших учи-
телів на західні землі Польщі цього року з
весною.

4) **СТАНИСЛАВІВЩИНА.** *Прилеп Юрій*
з Врилі перенесений до воєводства варшавсь-
кого в далеку сільську закутину. Лилик на мові

ресівка, Туря Велика, не пересилаємо з тої причини, що або наших мужів довіри до комісії в тих громадах не допущено, чи їх звідтам усунуто або заарештовано, або вислід виборів під час подорожі з районної комісії до Окружної Вибірчої Комісії підпав такій метаморфозі, що тепер годі навіть у приближенні його подати.

ВИБОРИ ДО СЕНАТУ.

РАДЕХІВЩИНА.

	11	1	7	14	20
Радехів	469	806	6	49	—
Холодів	660	309	—	4	—
Стоянів	318	380	1	5	—
Витків Новий	161	463	1	81	—
Витків Старий	154	75	—	—	—
Сущо	178	119	—	—	—
Ордів	96	44	—	—	—
Нестанічі	198	80	—	—	18
Станів	107	79	—	—	—
Павлів	186	168	—	—	—
Дмитрів	344	167	59	2	—
Оглядів	336	70	2	—	—
Монастирок Огляд.	219	22	—	—	—
Опілько	100	77	—	—	—
Нивніч	426	21	—	—	—
Туре	290	36	—	—	—
Хмільно	234	82	—	—	—
Кустин	89	68	—	—	—
Завидче	241	48	—	11	—
Руденко Ляцьке	42	56	—	—	—
Руденко Руське	17	66	—	—	—
Миколаїв	269	104	—	—	—
Барилів	134	120	—	14	—
Волиця Барилова	131	54	—	—	—
Куликів	92	32	—	—	—
Синьків	64	120	—	—	—
Немилів	222	101	3	—	—
Мукане	138	25	—	1	—
Середопільні	190	61	—	—	—
Пиратин	180	140	—	—	—
Тетевичі	205	54	—	—	—
Сабанівка	36	46	—	—	—
Вілька Сущ.	6	75	—	—	—
Полове	112	50	—	—	—
Разом	6644	4218	72	167	18

Є це висліди, оголошені предсідниками обводних комісій. Не маємо дотепер відомостей з комісій: Лопатин, Топорів, Ганунин, Криве, Грійця, Столпин, Грициволя, Ляшків, Шуровичі, Сморжів, Батів, Стремільче, Увин, Тарнівка, Майдан Старий, Романівка Шуровицька, Романівка Стоянівська, Підмонастирка, Йосифова, Мирова і Гутиська Турянського.

З цих комісій сподіємося найменше 3000 голосів на 11-ку.

Ревізії й арештування.

ГОРОДЕНЩИНА.

Дня 27. листопада ц. р. перевів місцевий постерунок основну ревізію в Повіт. Союзі Кооператив в Городенці. В ревізії брало участь 8 державних і 3 міських поліцаїв, у присутності команданта постерунку і комісара. Ревізію роблено незвичайно основно — головню в канцелярії кожний клаптик паперу перейшов через руки. В магазині розпечатувано пуделка, розбивано пачки, отвирано мішки і т. ін., а навіть пивниця була докладно оглянена. Ревізія тривала від год 5.30 до 10. вночі. Закwestіоновано карту українських земель під Польшою (вид. РСУК), яка від кількох літ находилася в канц. Союзу, реферат „Коли кооператив є визволенням народу?“, квестіонарі та статистичні дані з ділянки сільського господарства. У службовиків переведено особисту ревізію аж до скарпиків включно, при чому арештовано інкассента Курілюка. Одночасно переведено ревізію в прив. помещканні інж. Білінського, б. кандидата на посаду, якого рівнож арештовано.

В Серафиміях арештовано студ. консер. Козаченка. — Всіх відставлено до Коломиї.

В Раківці арештовано чотирьох селян за збирання матеріалів до опротестування виборів. При соймових виборах не допущено там мужа довіря листи ч. 11 і не проголошено зовсім вислуду виборів, але всеж таки між населення дісталася вістка, що листи ч. 11 не дістала ані одного голосу. Це незвичайно обурило загальних виборців, які твердять, що готові під присягою ствердити, що голосували всі поголовно на листу ч. 11. Арештованих передержано 4 дні у в'язниці в Незвишках і відставлено їх до Городенки, звідки їх зараз випущено.

РУДЕЧЧИНА.

Андрія Чоловського-Ластовича, сина Михайла, 23 літ, з села Чайковичі, пов. Рудки, арештовано дня 27. листопада ц. р. У нього перевело ревізію двох поліцаїв і в'їт. Нічого не знайшли і нічого не забрали. Арештованого перевезено до Львова, а потім до Яворова. Під

час ревізії один поліцай запитав: „Може старшого?“, на що в'їт махнув рукою і сказав: „Най їде той“. Небагато потім була ще й друга ревізія. Забрали чеки з пренумерати газет і кілька карток скринті матуриста (молодшого сина) та шкільне свідоцтво маленької дівчинки.

КРЕМ'ЯНЕЧЧИНА.

З Крем'янця повідомляють нас, що з крем'янецької в'язниці вже випущено всіх тих, що були арештовані у зв'язку з виборами, або в підозрінні у приналежності до УВО. У в'язниці залишилися лише б. пос. Семен Жук, який вже дістає акт обвинувачення.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Дня 27. листопада ц. р. вийшов на волю з в'язниці в Коломиї гром. Жутаєвич зі Серафимієць, пов. Городенка, wraz з трьома своїми синами, арештованими при кінці вересня під замітом підпалу жидівської соломи в Серафиміях.

Дня 2. грудня ц. р. випущено на волю Сербинського (пересидів 9 тижнів), студ. Хомового, Хамова, Рибчука і Гавдуніка (по 6-тижневим слідчим арешті), арештованих під замітом писання до городенської поліції анонімів.

Крім того вийшло ще на волю чотирьох селян зі Серафимієць, між ними й голова чит. „Просвіти“ Лучицький та О. Рибіцький, абс. гімназії з Незвишк.

Лавреат мирної нагороди Нобля.

Архиепископ Седербьом.

Появилися короткі звістки про те, що цьогорічну мирову нагороду Нобля дістав архієпископ з Упсали Седербьом. Це прізвище не каже широкому загалові читачів європейсько-американської преси нічого. Вже при останній премії, яку розділили між міністрів закордонних справ Чемберлена, Бріана та Штресмана зацікавлення до такої почеси значно ослабло. Міністри великих держав можуть зробити більш як хтонебудь для всесвітнього миру, але коли цей мир тримається на таких підставах як нині, не можна мати для нього великої пошани.

Хто-ж такий Натан Седербьом? Це найчільніша постать у нинішній протестантській церкві, яку він сильно оживив своєю працею. У 28-ім р. життя в 1894. скінчивши свої богословські студії в Упсалі приїхав він до Парижа як пастор шведської колонії моряків, що працювали в французьких пристанях. Тут почав він цікавитися студіями над „Зенд-Авестою“ і дістав диплом доктора в Сорбоні за свою тезу „Майбутнє життя в маздеїзмі“.

У 1902 р. став професором теології в університеті в Упсалі, а в 1912 р. проф. історії релігії в університеті в Ляйпцигу. У 1914 р. його призначили архієпископом в Упсалі себто головою офіційальної шведської церкви. Арх. Седербьом зумів увійти в порозуміння з англійською церквою і зєднати її в спільний союз. Він пробував об'єднати всі християнські церкви і скликав підготовчу конференцію „неутраляних“ до Упсали в 1917 р. перед загально-християнським конгресом, що відбувся в Стокгольмі у 1925 р., на який запрошено також представників католицької церкви як активного члена (католицька церква відмовилася взяти участь у цих нарадах і вислала лише своїх неутраляних слухачів).

Седербьом був організатором цього діла. Він є автором численних творів, з яких найважливіші „Поява і розвиток віри в Бога“, „Проблема релігії у католиків і протестантів“ (книжка про т. зв. модернізм), „Гумор і меланхолія“, глибока аналіза владі Лютра, що викликала різкі протести між правовірними лютеранцями. Головною ідеєю Седербьома було підготувати мирну атмосферу між народами та різними церквами при допомозі якнайтісніших їх взаємин.

Виставка аматорської фотографії.

У неділю в год. 5-йі попол. відчинили в салі „Академічного Дому“ при вул. Оупінського „І-у Виставку Української Аматорської Фотографії“ заходом Українського Фотографічного Т-ва у Львові, якого головою є д-р С. Дмоховський. Мала зала ледви помістила перших відвідувачів, а її стіни вкриті густо експонатами.

Чуємо зі здивуванням, що це перша цього роду спроба у нас. Із передмови до каталогу виставки, довідуємося, що перші, які звернули увагу на роль фотографії були стрільці У. Г. А., що заснували при пресовій квартирі окрему „секцію світлиць“. Від одного кружка до другого, від товариства до товариства, довга була дорога аж до заснування першого нашого товариства фотографів-аматорів.

На цій першій виставці між 270 експонатів находимо вже першорядні мистецькі зразки, поруч звичайних домашніх спроб. Не маємо

тут змоги виходити в подрібну оцінку поодиноких зразків; може це краще зробити хтось із фахівців. Та навіть ліпш вперше увагу, що зняли О. Валицького стоїть на першому місці.

Тисячі наших громадян, що в кончиности або в приємности відвідують раз на рік професійного фотографа, можуть скористати з нагоди цієї першої нашої виставки і переконатися, що наші аматори вже перевищили професіоналів. Є на цій виставці також фотографії, які можна придбати і які можуть стати опрасою найстаршої кімнати та обстановки.

Виставка триває до 14-го ц. м.

Дух червоної армії

Рига. А. Т. Е. У відділах черв. на Україні було кілька випадків бунт менчузі воїни вийшли з касарень і підом по вулицях із окликами проти В Умані новобранці вбили комісара ку. В Києві викрито військову конспіраційну організацію, яка приготувала Командант воєнної округи Якір видрозв'язати кілька полків.

ОСТАННІ ВІСТІ

ВБИЛИ Б. МІН. ГРУЗІЇ.

Дня 7. грудня в Парижі збито бувш. стра внутрішніх справ соціалістичного Грузії Рамішвілі, коли він їшов на збор зинів-емігрантів. Убивник сказав, що комуніст. Крім політичних мотивів убивства мабуть, і особисті.

ПОМИЛУВАЛИ ЗАСУДЖЕНИХ НА СМІ.

Дня 8. грудня відбулося спеціальне сідання більшовицького найв. трибуналу в ві членів „промислової партії“. Мотиви пиду читали ок. 55 хвиля. Присуд засуджує стріл і конфіскації майна: Рамзіна, Каліна, Ларічева, Черновського та Федотова. Трьох обвинувачених, Купріянова, Оскіна та на на 10 літ тюрми. Центральний виконув. комітет змінив Рамзінові, Черновському, і лінійкові, Ларічеву та Федотову кару смерті на 10 літ тюрми. Купріянові, Оскінові та Ситнові зменшили кару з 10 на 8 літ тюрми.

У Москві закінчився 8. грудня прес. бітників фабрики „Вулкан“ у Ленінграді винувачених у деструктивности. Дво. Станчика та Гульдіна засудили на кару одного на 8 літ тюрми, кількох інших на карі.

КРИЗА ФРАНЦУСЬКОГО УРЯДУ.

Барту зрікся місії створити кабінет. Преа Думерг поручив сен. Лявалеві місію створення кабінету. Тардіє обіцяв йому співпрацю. Ляваль почав переговори з Еріо, Даладіє та Шероном.

САМОГУБСТВО КОНСУЛЯ СРСР.

Римська преса помістила платний некроль про смерть першого секретаря амбасаді консуля СРСР Евг. Левіна. Він помер в амбасаді. Кажуть, що це було самогубство.

НАМАГАНЕ САМОВБИВСТВО Й УБИВСТВО.

24-літню Йос. Валюх болів зуб. Вона пішла до Каси Хорих, та що це було лаф. св. каса була замкнена. З болу кинулася під травай при вул. Баторія. Моторовий трамвай зламав і легко контужені Валюх відвезли до шпиталю, де їй вирвали зуб.

В Ульвівку (біля Щирця) невідомі люди застріляли Івана Гаврилюка, коли він у своїм сад закладав сільця на заяців. Говрилюк, потіснений кількома кулями в голову, згинув на місці.

Магазин жіночої конфекції

Адольф Барт

Львів, вул. ГАЛИЦЬКА 10/1 пов.

поручає плащі і сукні англійські та вечір. 1031 — у великій виборі.

НОВИНКИ

— Телеф. 2-11. Піскова 22 „Власна Ха Фотограф Лев Янушевич.

— На дар „Просвіти“. З нагоди 62-ліття існування і праці Т-ва „Просвіта“ висилаємо з нинішнім числом нашого часопису складанку тогж Товариства для облекшення висилки громадянам жертв на „дар Просвіти“. Роковини повинні стати для нас усіх хвилиною збірноїшої застанови й обнови по всіх наших читаннях, установах, родинях. В ці роковини докладом, що всі ми вірні кличам „Просвіти“, всі йдемо разом з „Просвітою“ на зустріч цю золотому“. Допоможімо нашим спільним зусиллями і жертвами розпалити в душах нові іскри жадні знання, науки, допомоги

скорити краший завтрашній день! Збираймо між собою і пересилаймо жертви на розбудову освітнього життя! Бо тільки спільним скріплюванням освітніх змагань засвідчимо нашу участь у щоденності народного життя.

— **Простіть всіх учителів і управителів** селянських та вселянських шкіл, які в останніх місяцях були звільнені зі служби, звільнені в урядованні, перенесені в нечинний стан і смертність або перенесені „для добра школи“ в іншу місцевість, подати в найкоротшому часі всі подробиці інформації з точними даними Українській Парламентарній Репрезентації на адресу: Варшава, Союз, Український Клуб.

— **Загальні Збори „Достави“.** Пригадуємо, що завтра, в середу 10. грудня 1930 р., відбудуться у Львові в залі при вул. Домініканській ч. 11 Загальні Збори церковної кооперативи „Достави“. Вони будуть замітні тим, що в цій році припадають 25-літні роковини оснування цієї установи. Можна надіятися, що на Зборах влягається не тільки члени „Достави“, але й заступники наших фінансових та інших економічних інституцій, які в перших починах тої установи причинилися багато до її піддержання і поширення. Там присутні дістануть перегляд дотеперішньої праці „Достави“, там будуть намічені теж загальні й подробиці напрямки на дальшого розвитку церковної штуки і прикрас наших церков.

— **Особисті вісті.** В українському університеті у Празі одержав ступінь доктора прав п. Грицько Шевчик, адв. кандидат в Земуні. П. Шевчик по поверненні з італійського полону живе від 1919 року в Югославії та дав себе пізнати статтями про українське питання, співпрацюючи в хорватській пресі („Обзор“ і інші).

— **За дезерцію.** Владислав Дурка, вояк полизанського полку стрільців не любив військової служби і дезертував з полку та втік до Німеччини. Але згодом затужив за родиною і бажавши відвідати її, переходив нелегально кордон, щоб відвідати родину. Польська сторожа його арештувала, а військового суду у Познані засудив Дурка за дезерцію на 4 роки в'язниці і втрату громадянських прав.

— **Колективізація.** В селі Шмолковинцях на Радянській Білорусі селянин Губарев, діставши наказ віддати весь свій мзеток місцевій комуні, підпалив свою хату, з розпущеною жінкою і дітьми та комісаром, а потім сам втопився в криницю. Кілька днів перед тим він говорив сусідам, що волить умерти ніж жити в комуні, де селяни працюють на те, щоб з їхньої праці жили комуністи, а сами голодують і терплять насилья комісарів.

— **Дівчина з голубиним серцем.** У Вільні арештовано 16-літню дівчину Рахелю Берман, яка смертельно поранила свою матір і брата. Виявилося, що підчас сварки Рахеля скопила сокири і вдарила нею по голові брата, а потім матір. Брат вибікується, а матері не вдається лікарям вдержати при житті.

— **Новий твір Ремарка.** У російським і польським перекладах появився новий твір Ремарка з. з. „Поворотна Дорога“. Ремарк признається, що писав цю книжку не радо, тільки на прохання видавців і що тому цей другий твір напевно слабший, як „На заході без змін“. Рівночасно в німецькій пресі появилася життєпис голосного тепер письменника. Ремарк уродився 1898 року в Оснабрюку у Вестфалії. Його батько був білким інтродуктором і не маючи надії утримати сина на студіях в гімназії, післав його до учительської семінарії. Не скінчивши семінарії, Ремарк пішов добровольцем на війну і був тричі ранений. По війні був деякий час учителем і жив у глухій провінції на самоті та у хвилинах відпочинку від праці в школі, писав свій перший твір. Кількох видавців відкинули його „На заході без змін“ і не хотіли видати цей твір, побоюючись, що втрачати на цій творі, аж по двох роках один видавець згодився видати твір невідомого автора і заробив на нім мільйони. Тепер видавці, що відкинули цей твір дуже жалують, що не хотіли пускати в світ твір Ремарка і боялись, що ніхто не купить книжки якогось там автора. Досі в світі видано 4 мільйони примірників цього твору, а його автор став багатим. Тепер Ремарк живе у Берліні (Фріденау) ситий золота і славий.

— **Також славний.** Кат Брумарський приїхав із Праги до чеського міста Знаїма, де мав повістити одного вбивника. Перед готелем, де застерігав Кат, зібралася велика товпа жінок, де запросили кат дати їм на пам'ятку свій автограф. Брумарський виявив себе як джентельмен і дав 300 жінкам свої візитівки з власноручним підписом. Кат сказав у розмові з жінками, що відколи він обняв посаду кати, дістав аж 6000 любовних листів та подружніх оферт і що жіноцтво дуже ним інтересується.

— **Вже 86-ий уряд французької республіки.** У зв'язку з упадком кабінету Тардіє, французька преса пригадує, що уряд, який тепер твориться, це вже 86 уряд за 80 літ республіканського у-

строю Франції. Від 1871 року до 1930 було 12 президентів французької республіки.

— **Великі мряки над Парижем.** На днях Париж оповили такі мряки, що на вулицях можна було бачити тільки в промірі одного метра, а ввечері прохажі спотикались один об другого. Вулицний рух був майже зовсім припинений, навіть автомобілі та трамваї деякий час спочивали. Таксамо пасажирські літаки не відлітали зовсім.

— **Жіноча цікавість.** До Лондону приїхав відомий французький виконавець пісень та фільмовий артист, божок жіноцтва Маврікій Шеваліє. Театр, де мав цей артист співати пісні, заповнився публікою по береги, а перед входом до театру товпилося може 2000 дівчат і дам, які не могли дістати білету і хотіли бачити своє божинське бодай перед театром. Коли Шеваліє надїхав автомобілем, жіноцтво залило всі входи до театру, приволокло поліціянтів зійти зі сходів і натовп був такий страшний, що дві гімназистки зімліли і їх відвезено до лікарні, а одну старшу даму стратували ногами на смерть. Коли артист входив до театру, то жінки привитали його такими ентузіастичними і пискливими окликами, що Шеваліє говорив потім жартом: „Від того крику мене болять вуха і я готов оглухнути через своїх поклонниць“.

— **Зле без розводу, але з розводом теж не добре.** Друкарський складач Ріман із Ляйпціга жив із своєю жінкою в незгоді і вкінці рішив узяти з нею розвід. Якійсь час вони жили окремо, але згодом Ріман відчув, що хоч його жінка сварлива, то всеж він таки любить її і що без неї йому ще важче жити як з нею. Він пішов до дому розведеної жінки і просив вернути до нього. Жінка відповіла, що не думає вертати до чоловіка, який щойно прогнав її від себе. Коли Ріман приходив до жінки кілька раз, це спричинилося їй і вона вкінці просила його замкнути двері з другого боку. Огірчений чоловік стріляв до жінки, смертельно ранив її, а потім сам застрівся.

— **Як жив Штресеман.** У Ляйпцігу вийшла книжка Антонія Валентіна про життя і діяльність великого німецького державного мужа Штресемана. Авторка книжки малює Штресемана як людину надлюдської праездатності, людини, для якої не існувало особисте життя, тільки життя для суспільності. Весь час він посвячував політичній праці, а родині тільки короткі хвилини спочинку, та і тоді він був опанований думками про дальшу працю, а навіть не перервав в театрі Штресеман полагався на телефонічні ріжні громадські справи.

— **Мозок Леніна під мікроскопом.** „Н. В. Журнал“ подає, що мозок Леніна вислано з Москви до Берліна для спеціальних наукових мікроскопічних дослідів. Мозок розділено на 34000 частин. Професор д-р Фогт усталив, що мозок Леніна був більший як мозок пересічної людини і що його зовні сильно розвинені, але зовні, в яких локалізуються здібності віри, мистецької здібності і почування, зовсім заниділи і аномально нерозвинені.

— **Нові знахідки в Помпеях.** При копанні ровів здовж вулиці Абунданції в Помпеях, викопано підземні келії, де найдено багато золотої і срібної монети із часів римського царства та республіки, найдено там також золоті наرامеники, жіночі прикраси, тарілки, ложки та багато цікавих виробів грецьких та римських мистців. Розкопками в Помпеях зацікавився професор Маюрі, директор інституту розкопок.

— **Справлення помилки.** Вчора поміщено в „Ділі“ (ч. 273 з 9. грудня) статтю п. з. „Пам'яті Евгена Чикаленка“, в якій зайшла прикра помилка, а саме подано невірні написи на проп'ятій таблиці в честь пок. Чикаленка. Напис на цій таблиці звучить так: „На вічну пам'ять великого громадянина, Евгена Чикаленка, основника цього дому — Українське Студентство. 7/XII. 1930“.

З кіна.

КІНО „КОПЕРНИК“ І „МАРУСЕНЬКА“: „ГАЙ-ТАНГ“, телефільм.

Молодий російський поручик заховається в китайській танцювотці та співаці Гай-Танг, що теж його кохав. Та на неї зверне увагу великий князь, якого адъютантом є саме цей поручик. А що російські великі князі не можуть захоуватися так ідеально як їх адъютанти і не люблять у любовних справах нечинних жартів тож кінновий глядач догадується, що виходить із таких ситуацій.

Правда, догадується тільки в частині. Бо фільм зі сюжетом неера уже використаним має хитро придумані ситуаційні ефекти. Глядачі, що не є захоплені чаром Аліни Мей Вонг, не розуміють цих двох мушкетерів, що пропадають за нею. Інші знову зараховують на рахунок пенхольотів китайської дівчини найважливіші людські почування. Важко цим таєм фільм відповісти

знайомим: який її рівень. Одна третина з неї складена на жертвеннику тошової фільми, в якій треба балету і пісень. А все-ж є справний аматори кіна, які кажуть, що приди-годи приємно поглядати на обличчя артистки іншої раси, яка передала внутрішні переживання зовсім інакшими засобами, ніж „паші“ білі артистки. м. р.

Дописи.

— **ОНЯТИН.** (Дещо про вибори в нашій повіті.) В селянському повіті не було ніякої явної української виборчої агітації. Не було кому агітувати (з кандидатів на посади показався перед самими виборами один Білинський) та й не було можна. Ми мали відомості, що всяка спроба устроїти виборче віче чи нараду була адалана. І так сталося 7-го листопада з нашою довірчою нарадою. Поліція при услугі провокаторів розігнала нараду. Тож всю виборчу роботу вели місцеві комітети тихцем перед чулим оком поліції і своїх платних агентів. У тім же часі безбеси вели широку, демагогічну агітацію: обіцявали, грозили, страшили, кого тільки вдалося. Інваліди страшили відібранням інвалідської платні, служби, нижчим урядовцям, залізничникам грозили усуненням зі служби, учителям перенесенням на захід, людям в надграницьких громадах (а в нашому повіті їх немало) за кааом ходити ввечерам по селі. Дідичі грозили служби усуненням зі служби, громадські влади перекопували, що хто не за санацією, той є ворогом держави й Пілсудського і його чекає кара. Агітували за „санацією“ всі: староство, повітовий відділ, поліція, надграницька сторона, виборчі гієни, а між ними й два типи українського походження: Володимир Баран, абітурієнт, три роки тому платний агітатор селянськый, а нині такий-же одини, й Іван Москалик, прогнаний богослов, даний усовець а нині гагачий безбестів. Оці два типи оплювали гірше власне українське гієдо, як самі поляки. В тім же атмосфері відбувалися й самі вибори до союму. Вибори до союму — можна сказати — були ще приличні: була сильна агітація, був натиск на виборців, були тут і там зловживання, але в порівнянні з виборами до сенату були ще легальні. Виборки до сенату відбувалися під таким небувалим натиском у деяких виборчих округах, що виборці з розпущеної, що їм діється крик в їх правах, плакали. Нема сумнію, що й члени комісії, які у виборчій тарачні чинили вселчуну, нині того стидаться і тому не мають віддати людям в очі дивитися. А всеж такі наше громадянство держалося добре в значній більшості громад. Найкраще держалися виборці в громадах, де були відомі експедиції. Жінки живіше інтересувалися виборами й уперто обстоювали свої права, даючи не раз власні відповіді ріжним виборчим гієнам. Наш міщанський і селянський загаль держався краще, ніж деякі інтелігенти, що, не вважаючи на свою незалежність, не брали участі у виборчій агітації, так, якби їх у місті чи в селі не було.

— **ЛЮДІ К. БЕЛЗА.** (Як у нас перевищено вибори.) У нас панував перед виборами і в часі виборів великий натиск на людей. Щоби налякати наших виборців та „заохотити“ їх до голосування на одинку, жиятиєська поліція заарештувала в суботу рано перед соймовими виборами чотирьох свідомих громадян: Грися Сеніцу, члена виборчої комісії, Милу Зубку, крамаря кооперативи, Гната Дулибу, агента Т-ва „Дістер“ і Михайла Демчука, касієра кооперативи та запроторила їх на постерунку в Жянтину до виходу. Ввечерю винесли їх, а Дулибу держали в темній, змийній пиянці разом з арештованими з інших сіл до поведінки. Командант поліції прислав приказ, щоби ввечері квартири для 200 жовнірів і копей. В часі виборів муж до віри одини Нікас Енде показався „героєм“, видирав насильно жінкам виборчим наші картки та вплив одинку. Наші виборці не заликалися, про що свідчить висліл виборці до союму: наша листа дістала 257 голосів, одини 67, на листу центральні впадо 22 гол. Уневажнено сорок кілька наших голосів. Бо предсідник виборчої комісії Яновскі, управитель школи, заявляв на наших картках якісь незначні плямки, а в двадцять кількох конвертах знайшлися подвійні виборчі картки (11 і 1). (Виборчі комісари, як потім показалося, вихали штудерно в куртки конверти картку одини. — Перед селянськими виборами приїхав до Лисок заступник соймівського старости з командантом поліції зі Жянтину та в присутності громадської аверноости і кількох радних почав доми агітаційну промову, в якій зявав людей подвоєнням варті при панських стиртах і поліцейськими шиканами, коли не будуть голосувати на одинку. — До варті — казав він — треба призначувати старших людей, нехай агіне до рана при стирті. Це його автентичні слова. Треба знати, що кожної ночі мусіло вісімнадцять людей ходити вартувати коло стирі; деякі є віддалені три чіль-

